

OTOCZYĆ (39) *vb pf*

Oba o jasne.

inf otoczyć (4). ◇ *fut 1 sg* otoczę (1). ◇ *3 sg* otoczy (3). ◇ *3 pl* otoczą (2). ◇ *praet 2 sg m* otoczyłeś (2). ◇ *3 sg m* otoczył (6). *f* otoczyła (1). *n* otoczyło (1). ◇ *3 pl m pers* otoczyli (5). *subst* otoczyły (4). ◇ *plusq 3 sg f* była otoczyła (1). ◇ *3 pl m pers* byli otoczyli (1). ◇ *imp 2 sg* otocz (2). ◇ *3 sg* niech otoczy (1). ◇ *con 3 pl m pers* by otoczyli (1). ◇ *part praet act* otoczywszy (4).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *Obstąpić dookoła* [kogo, co] (8) : wnocy othoczywfszy wfszytkę izbę gdzie Frauczimer miał złożenie/ pochodniami rospalonemi/ á zawałowfszy gore/ vczynił taki ftrách/ iż drugie panny zápomniawfszy fie/ niewiedziály czo czyniły. *GórnDworz Tv; RejPos 196.*

Zwoty: »otoczyć strażą« (2): otoczyłeś go tak mocną ftrażą iż fie go nikt dotknąć nie może *RejPos 330v, 330v.*

»otoczyć w (o)koło« (2): *RejPos 196*; y fpał Saul w obozie/ á lud otoczył iy wokoło [*et populus erant castrametati per circuitum eius*]. *BudBib 1.Reg 26/5.*

W przen (2) :

Zwrot: »zewsząd otoczyć« (2): *RejPos 196*; Wilcy mię zewfsząd frodzy otoczyli/ Zewfsząd mię wilcy zawařli otyli *KochPs 31.*

2. *Spowić czymś dookoła, opasać, obramować* [kogo, co] (16) : Táme kładzie iż widział niewiáfte otoczoną fłońcem/ á mieliąc pod nogami iey/ á gwiazdy ná głowie iey/ to iefł oblubienicę á Kościół fwięty iego/ y iáko ią fłońce othoeżyło *RejAp BB4.*

otoczyć czym (8): *KochPs 36*; Teraz możelz leliią piękny włos otoczyć *KochFr 55*; Stłucz Sáletrę y wegle [!]/ kęs żywice/ śiárkę/ Vítawiwfszy tym rzeczom ná to fłufzną miárkę. Przyłóżyć to do fzypu á płotnem otoczyć/ Ściągnąć dobrze niciami á w fmole omoczyć. *BielSjem 39; PudlFr 70, 73; ZbylPrzyg Bv. Cf* »niebem otoczyć«.

Zwoty: »niebem otoczyć« (2): *RejWiz 144v*; [Bóg] Niebem otoczył wfszytko fwoie dzieło *KlonFlis B4.*

»otoczyć w(o)koło« [szyk zmienny] (3): Wąż okrutny máło go [*dzieciątka*] w koło nie otoczył *RejWiz 126v*; Potym fwé miłe wlofy nadobnie fczofawfszy/ [...] Spleć: głowę nimi otocz křztałtownie w około *PudlFr 13; ZbylPrzyg Bv.*

»zewsząd otoczyć« (3): Vpadłem w odchłani froye morzá głębokyeego/ Zánorzyły mię tak ná wlfem wyelkye nawálności/ A ze wlfąd mię otoczyły nyeznośne trudności. *LubPs P6v*; Iuż mię była froga zewfsząd śmierć otoczyła/ Iuż mię była wód piekielnych powódź ftrwożyła *KochPs 23, 107.*

W przen (7) : *LubPs P6v; RejAp 182*; Opáfały mię fznury śmierci/ á potoki Belijahálowe ftrafzyły mię. Sznury grobowe otoczyły mię [*dolores inferni circundederunt me*]/ vprzedziły mię śidlá śmierci. *BudBib Ps 17/5[6]*; Ołtarz twój święty kołem rádości Otoczę (dali pan bóg) á tám/ boże práwy/ Opowiem światu twé dziwné fprawy. *KochPs 36, 23, 107*; Niech iuż fen nieprzeřpány/ zácmi moie oczy/ A cięmność nieprzebyta/ wiecznie mię otoczy. *GoslCast 55.*

3. *Ogrodzić, opasać* [kogo, co] (9) : bo nie będą prze to nie walecznemi ludzie ci/ iż ie mur/ ábo parkan otoczy *GórnRozm M2; GórnTroas 72; PudlDydo A2v.*

otoczyć czym (4): áliści pochwili zá nim [wilkiem] bieżą/ huczą/ trąbią/ pfy zwieráią/ fieciámi go otoczyli *RejZwierc* 115, 255v; *StryjKron* 335; Y miáftom zbudowála murem otoczywży *PudłDydo* B3v.

W porównaniach (2): iuż lie to wýztyko około nas okázowác poczyna/ że nas zewłząd iáko mocnemi wáły á iáko frogiami mury nieprzyiaciele náłzy otoczyli *RejZwierc* 255v; Iáko wkrąg práwie góry otoczyły Ierolimę: ták pan lud fwóy miły Wálem fwéy łáki zewłząd ofypuie *KochPs* 190.

Zwrot: »w krąg (a. [okrąg]) otoczyć« (1): *KochPs* 190; [Puszcza tej wsi borowa, która w okrąg otoczyła role tych gburów. *LustrPom* 9].

»zewsząd otoczyć« (2): *RejZwierc* 255v; P*Od Párnázem/ gdzie strumień sławnéy wody bieży/ Láká* práwie ná zachód pochodzilta leży: Którá zewłząd rozliczné drzewá otoczyły *KochFrag* 28.

Szereg: »otoczyć i obwarowác« (1): y zaráz miáfto y zamek Płock od Litwy ípalony znou opráwił/ przekopámi y wálámi otoczył y obwárował *StryjKron* 335.

4. *Osaczyć ze wszystkich stron, oblec [kogo, co]* (6) : Krol Mácedońki Filip/ [...] ktory otoczywży Miáfto Máthone/ był od tych kthorzy Miáftá bronili w oko ítrzałą poítrzelony z muru *Phil* M2.

otoczyć czym (2): *RejPos* 195; iż ie [Jerolimczyków] mieli otoczyć nieprzyiaciele wáły á mocnemi mury á potym márníe ie wyniśzczyć *RejZwierc* 255v.

W porównaniu (1): Bo [Tatarzy] widząc náłzych máło/ ímiele przyfkoczyli/ A wkoło ich iák wieńcem zewłząd otoczyli. *StryjKron* 632.

Zwrot: »wkoło otoczyć« (3): Mołkiewski [...] poístał woýsko íwoie proísto ku Wilnu przeciw krolowi/ kthorego pířą być ośmđzyeíat tyliác/ y roíkazał im áby ich nie bili/ iedno w koło otoczywży do Mołkwy przygnáli *BielKron* 411; *StryjKron* 632; gdyby [...] ztąd záíię Polacy w koło w Węgrzéch Turká otoczyli *OrzJan* 107.

Szereg: »okrążyć a otoczyć« (1): Abowiem przydą ony dni obyecáne tobie/ iż cie nieprzyiaciele twoi okrążá á otoczá wálmi [et circumdabunt te inimici tui vallo *Vulg Luc* 19/44; kiedy cię obtoczá nieprzyiaciele twoi wálem *WujNT*]/ a ściífną cye zewłząd *RejPos* 195.

5. [Obrysowác [czym]: Ciełlá albo Stolarz rozciągnął práwidło/ y wyformował go [obraz ryty boga] piłá: wymierzył go węgielnicą/ y cerklem otoczył [et in circino designavit (marg) figuravit (-) *illud PolAnt*]/ y wczýnił obraz męłki *Leop Is* 44/13 (*Linde*).]

Synonimy: 1. *oblec, obskoczyć, obståpić, okrążyć, zawrzeć*; 2. *opasać*; 3. *obwarowác, ogrodzić, opasać*; 4. *obegnać, oblec, okrążyć*; 5. *obrysowác*.

Formacje współrdzenne cf TOCZYĆ.

Cf OBTOCZYĆ, OTOCZENIE, OTOCZONY, OTOCZYŚWIAT